

ภาษาบาลี ๑ คำ คติธรรมประจำสัปดาห์

“กิเลสโรค — สภาพที่เสียดแทงจิตคือกิเลส, โรคคือกิเลส”

คำว่า กิเลสโรค อ่านตามภาษาบาลีว่า กิ - เล - สะ - โร - คะ มาจากคำว่า กิเลส (เครื่องเศร้าหมองของจิต, กิเลส) กับคำว่า โรค (สภาพที่เสียดแทง) รวมกันเป็น กิเลสโรค หมายถึง สภาพที่เสียดแทงจิต คือ กิเลส, โรค คือ กิเลส แสดงถึงความเป็นจริงของธรรมที่มีจริง แต่เป็น ธรรมฝ่ายที่ไม่ดี คือเป็นเครื่องเศร้าหมองของจิต ที่เมื่อเกิดขึ้นไม่นำมาซึ่งประโยชน์ใดๆ แม้แต่น้อย ทำให้จิตใจเศร้าหมอง เป็นเครื่องเสียดแทงจิตใจ เป็นเหตุให้ทำในสิ่งที่ไม่เหมาะสมไม่ควรมากมาย ตามกำลังของกิเลส และที่น่าพิจารณาคือ ทุกขณะที่ไม่รู้ความจริง โรคคือกิเลสเกิดขึ้นแล้ว ข้อนความจากอรรถกถา ขุททกนิกาย เถรีคาถา สุมะธาเถรีคาถา แสดงความหมายของโรคกิเลส ซึ่งเป็นโรคทางใจ ไว้ว่า “โรคทางใจ คือ กิเลส เสียดแทงจิตใจ”

ข้อความจากพระสูตรตันตปิฎก อังคุตตรนิกาย จตุกกนิบาต โรคสูตร แสดงความจริงว่า ใคร ไม่มีโรค คือ กิเลส ดังนี้

“ดูกร ภิกษุทั้งหลาย โรค ๒ อย่างนี้ โรค ๒ อย่าง เป็นไฉน? คือ โรคกาย ๑ โรคใจ ๑, ปรากฏอยู่ว่า สัตว์ทั้งหลาย ผู้ยืนยันว่าไม่มีโรคทางกายตลอด เวลา ๑ ปี ก็มี ยืนยันว่าไม่มีโรคทางกายตลอดเวลา ๒ ปี ก็มี ๓ ปี ก็มี ๔ ปี ก็มี ๕ ปี ก็มี ๑๐ ปี ก็มี ๒๐ ปี ก็มี ๓๐ ปี ก็มี ๔๐ ปี ก็มี ๕๐ ปี ก็มี ๑๐๐ ปี ก็มี ยิ่งกว่า ๑๐๐ ปีก็มี แต่ว่าผู้ที่ยืนยันว่า ไม่มีโรคทางใจแม้เพียงเวลาครู่เดียวนั้น หาได้ยากในโลก เว้นแต่พระชินาสพ (พระอรหันต์)”

พระธรรมที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงแสดง เป็นเครื่องอุปการะเกื้อกูลแก่ผู้ที่ได้ฟังได้ศึกษาอย่าง แท้จริง เป็นเครื่องเตือนให้รู้ว่า ยิ่งมากไปด้วยโรคทางใจ คือกิเลสหลากหลายชนิด ซึ่งเป็นสภาพ ธรรมที่ไม่ดีโดยส่วนเดียว ไม่นำมาซึ่งคุณประโยชน์ใดๆ ทั้งสิ้น สารพัดโรคที่จะเกิดขึ้นเสียดแทงจิตใจ ทั้งโรคโลกะ ความติดข้องต้องการ โรคโทสะ ความโกรธ ความขุ่นเคืองใจ โรคโมหะ ความหลง ความไม่รู้สภาพธรรมตามความเป็นจริง โรคมานะ ความสำคัญตน ถือตน โรคมิจฉาทิฎฐิ ความเห็น ผิดคลาดเคลื่อนจากความเป็นจริงของธรรม โรคมัจฉริยะ คือความตระหนี่ไม่ยอมให้สมบัติของ ตนทั่วไปแก่คนอื่น โรคริษยา เห็นอื่นได้ดีมีความสุขแล้วตนไม่ได้ เป็นต้น ซึ่งถูกโรคกิเลสเหล่านี้ ทำร้ายจิตใจมานับชาติไม่ถ้วน ไม่เพียงเฉพาะชาตินี้เท่านั้น และยังจะต้องเป็นอย่างนี้อีกต่อไป ตราบใดที่ยังไม่สามารถดับโรคกิเลสเหล่านี้ได้ตามลำดับขั้น จึงเป็นสิ่งที่ควรจะได้พิจารณาว่าไม่มี อะไร ที่จะมารักษาให้หายจากโรคเหล่านี้ได้ นอกจากได้อาศัยพระธรรม ที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้า ทรงแสดง

โรคทางใจ คือ กิเลส มี โรคโลภะ โรคโทสะ โรคโมหะ เป็นต้น นั้น เป็นโรคที่เห็นยาก เมื่อเป็นเช่นนี้โรคทางใจจึงรักษาได้ยากกว่าโรคทางกาย ซึ่งจะต้องใช้เวลาอันยาวนานในการสะสม กุศล สะสมอบรมเจริญปัญญา ซึ่งเป็นยาที่จะรักษาโรคทางใจให้หมดสิ้นไปได้ ถ้าผู้ใดพิจารณาเห็น โรคกิเลสที่ตนมีตามความเป็นจริงแล้วรีบขัดเกลาละคลาย ก็ย่อมจะดีกว่าการปล่อยให้โรคกิเลสนั้น กำเริบหนักยิ่งขึ้น ถ้ากิเลสมากมายพอกพูนเหนียวแน่นถึงอย่างนั้นก็ยากที่จะแก้ไขได้ เพราะไม่ยอม แม้แต่คิดที่จะขัดเกลากิเลสของตนเองเลย แล้วกิเลสจะน้อยลงได้อย่างไร ถ้าเป็นบุคคลประเภทหลังนี้ ก็สามารถที่จะกล่าวได้ว่า เป็นผู้ที่ไม่ยอมถูกรักษาด้วยพระธรรม เป็นผู้ไม่เห็นประโยชน์ของพระธรรม ก็ยังจะต้องอยู่ต่อไปในสังสารวัฏฏ์ เต็มไปด้วยทุกข์อย่างไม่มีวันสิ้นสุด

บุคคลผู้ที่รู้ว่าตนเองเป็นผู้เต็มไปด้วยโรคใจ คือ กิเลส แล้วมีฉันทะ (ความพอใจที่เป็นกุศล) มีความเพียร มีความอดทน และจริงจังในการขัดเกลาละคลายกิเลสด้วยการฟังพระธรรมศึกษา พระธรรม อบรมเจริญปัญญา ไม่ละเลยโอกาสของการเจริญกุศลทุกประการ เพราะเห็นถูกต้องตามความเป็นจริงว่าถ้ากุศลไม่เกิดก็เป็นโอกาสที่อกุศลจะเกิดขึ้น เป็นผู้สะสมอุปนิสัยในการอบรมเจริญปัญญา เป็นปกติทุกๆ วัน เพื่อขัดเกลากิเลสของตนเอง บุคคลประเภทนี้เป็นบัณฑิต เป็นผู้ที่มีปัญญา ดำเนินตามหนทางที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าได้ทรงแสดงไว้ ควรอย่างยิ่งที่จะเป็นอย่างนี้ พร้อมทั้งพึงเป็นผู้มีความมั่นคงในการฟังพระธรรม ศึกษาพระธรรมที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงแสดง อย่างละเอียด รอบคอบ ไม่ประมาทต่อไป ซึ่งเป็นหนทางเดียวที่จะเป็นไปเพื่อรักษาโรคทางใจ คือการดับกิเลสทั้งหลายทั้งปวงได้ในที่สุด เพราะพระธรรมที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงแสดงแล้ว เท่านั้น ที่จะปวยารักษาโรคทางใจคือกิเลสได้ตามลำดับขั้น จนกว่าจะถึงความเป็นผู้ไม่มีโรคทางใจอีกเลย นั่นก็คือ บรรลุเป็นพระอรหันต์ เป็นหนทางที่ยาก และยาวไกลมาก ซึ่งจะเห็นได้ว่าในอดีตมีผู้ที่ได้รับประโยชน์จากพระธรรมที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงแสดง นับไม่ถ้วนทั้งมนุษย์ เทวดา พรหมบุคคล ล้วนเป็นผู้ได้ฟังพระธรรมที่พระองค์ทรงแสดง ทั้งนั้น

เฉพาะฉะนั้นแล้ว การที่ปัญญา ความเข้าใจถูกเห็นถูกจะเจริญขึ้นไปตามลำดับได้นั้น ต้องอาศัย เหตุที่สำคัญ คือ ฟังคำของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า บ่อยๆ เนิ่งๆ ไม่ขาดการฟังพระธรรมเป็นปกติในชีวิตประจำวัน.

ชมรมบ้านธัมมะ มศพ. : www.dhammadhomefellowship.com, โทร. ๐๘๕-๖๒๑๗๑๐๖